

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

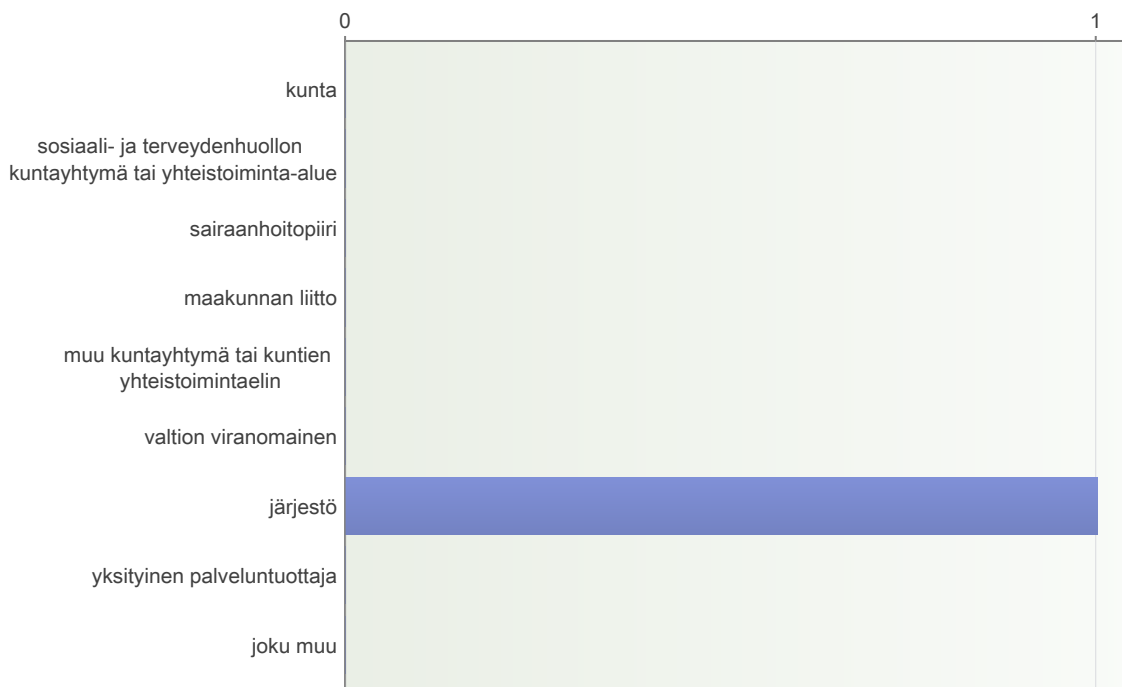
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Suomen Kuurosokeat ry	Taru Kaaja	Taru Kaaja, aluepäällikkö, taru.kaaja@kuurosokeat.fi	12.12.2017	Oikeuksienselvityksen työryhmä

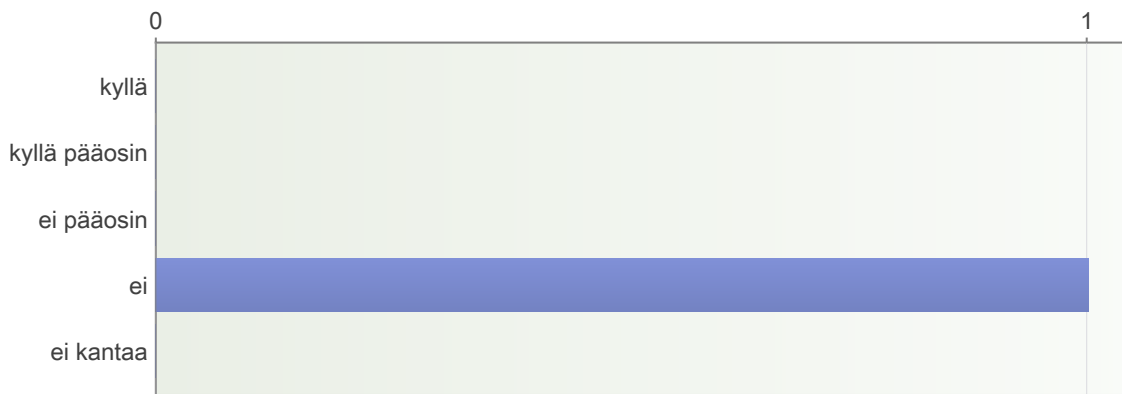
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

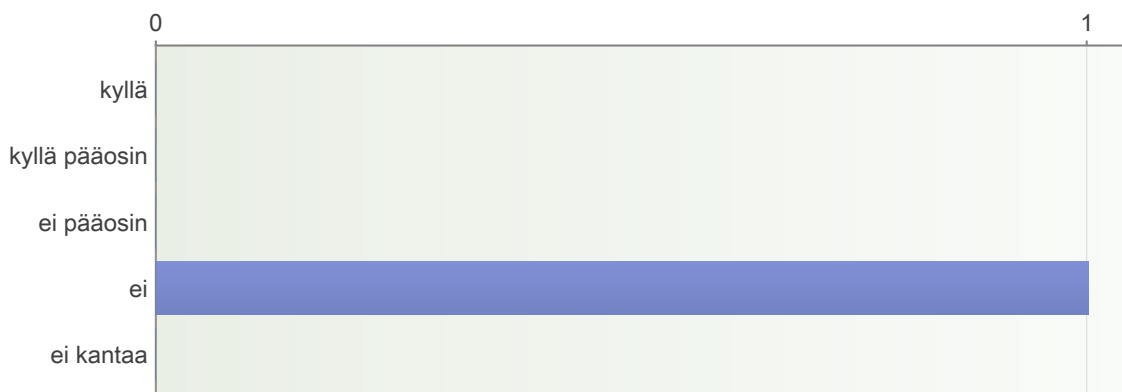

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

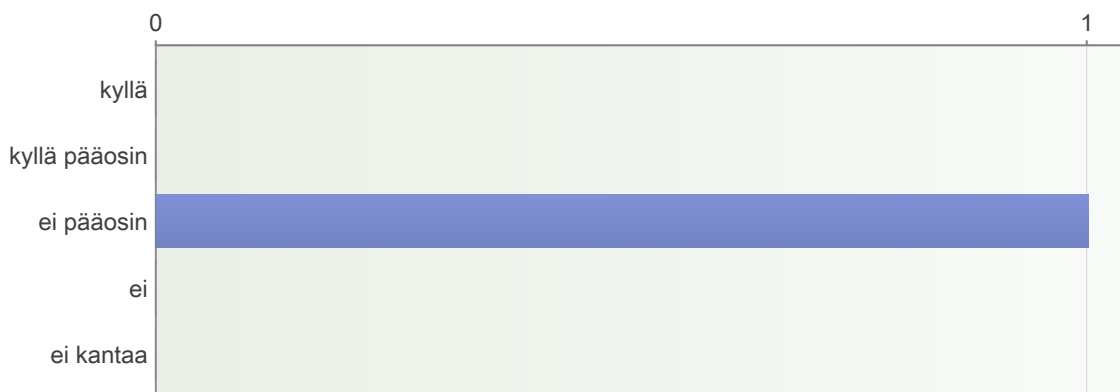

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

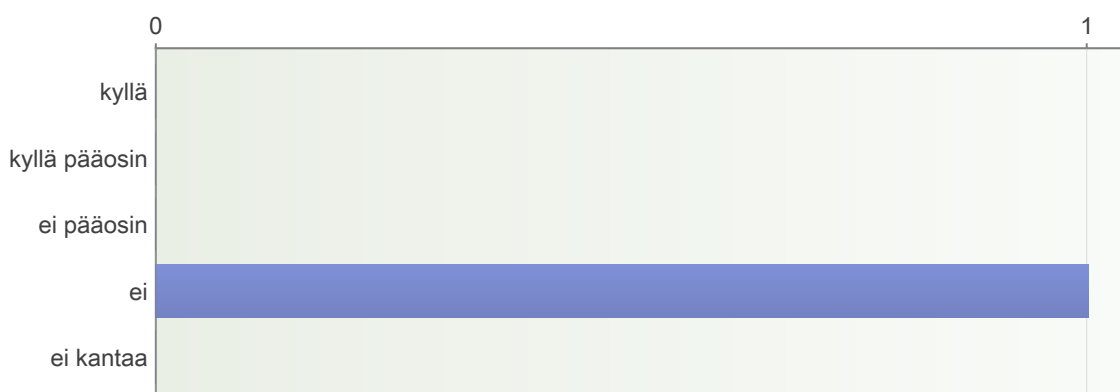

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

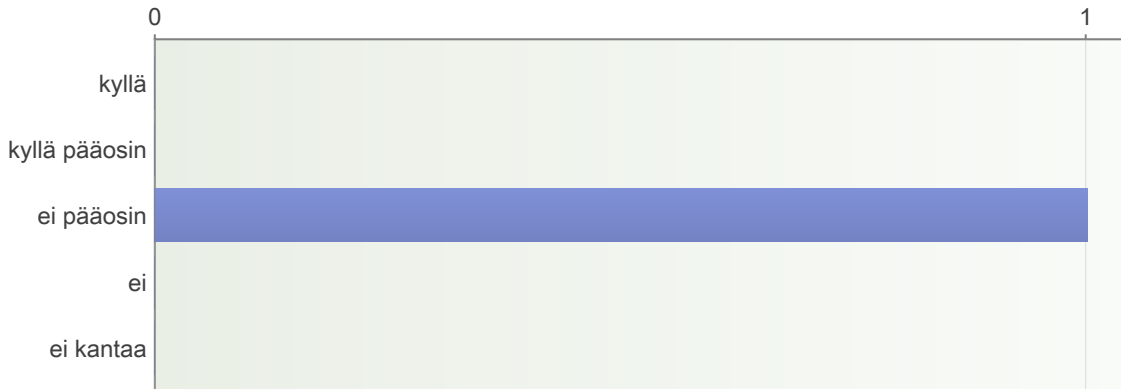

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

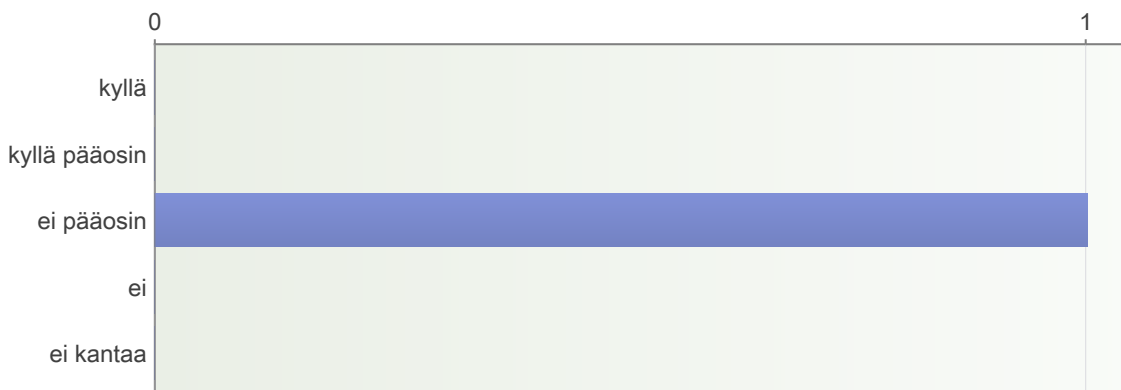

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

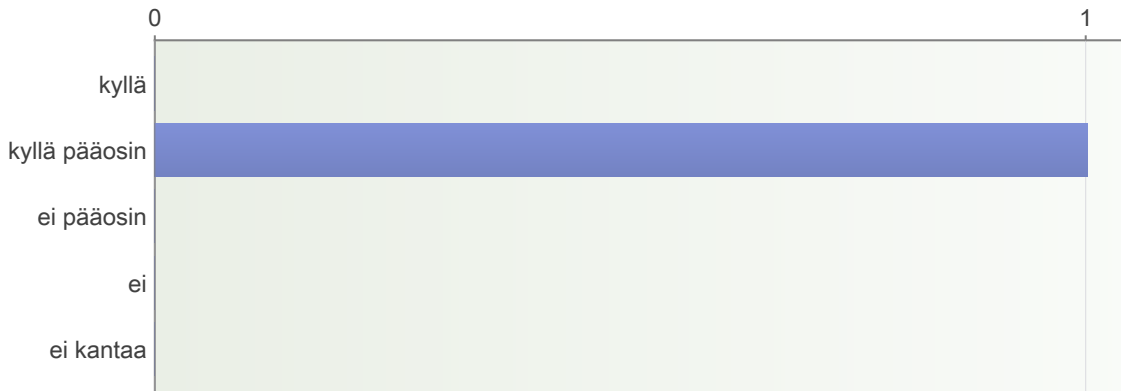

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

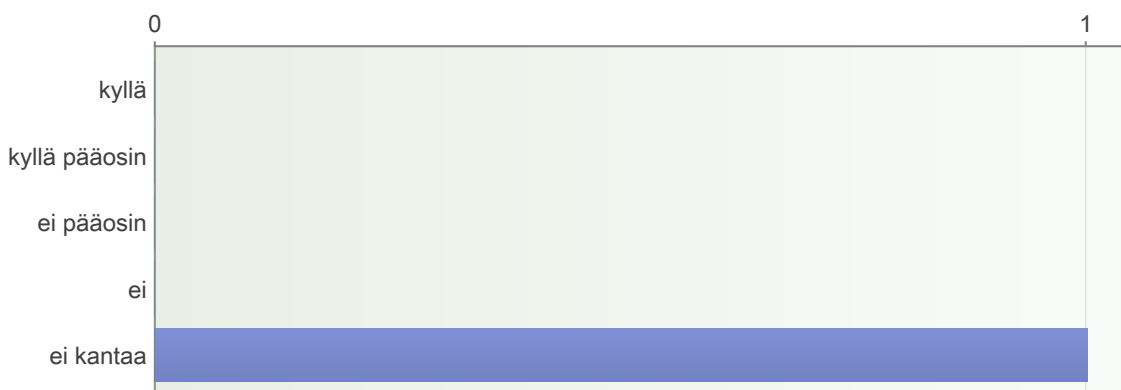

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

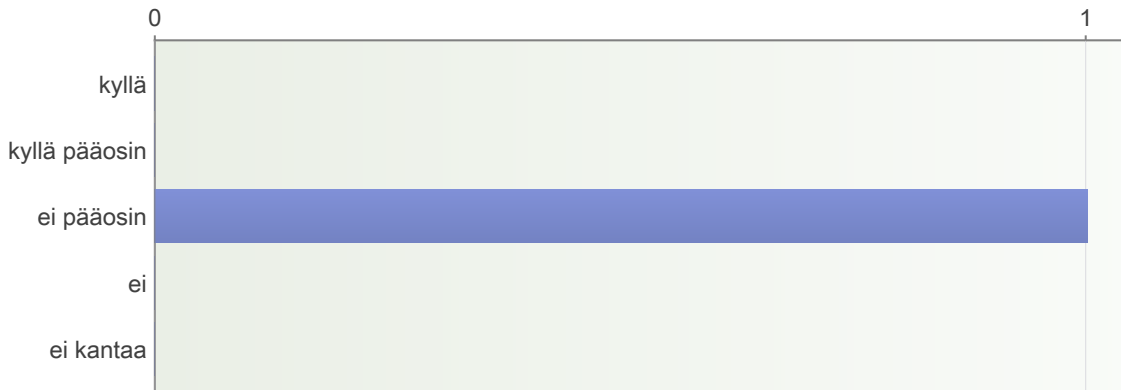

18. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

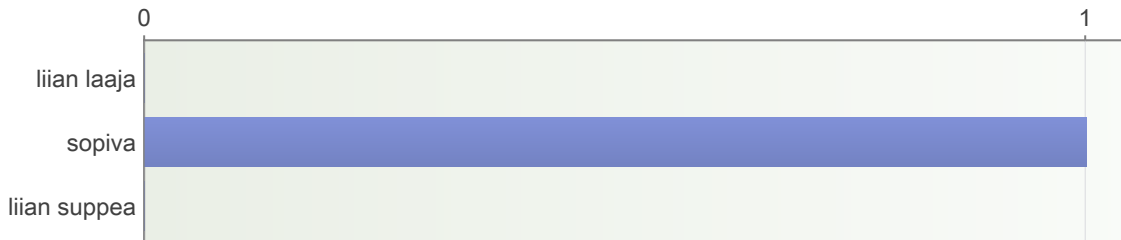

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

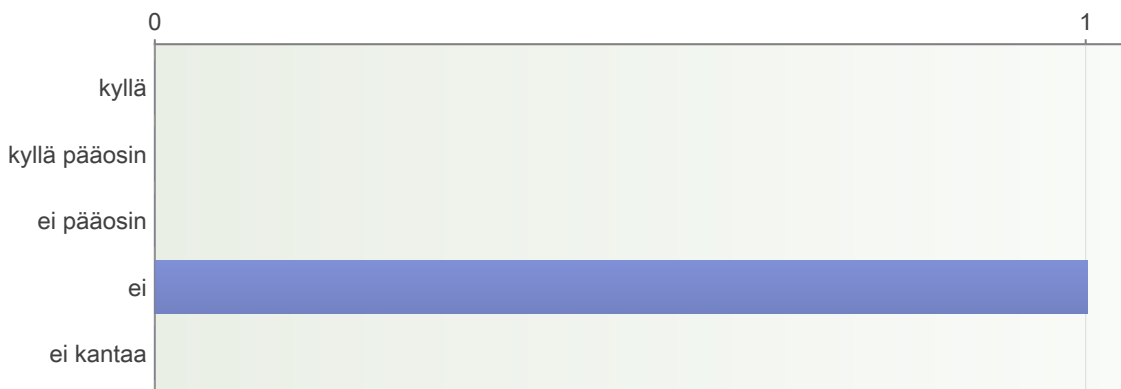

24. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

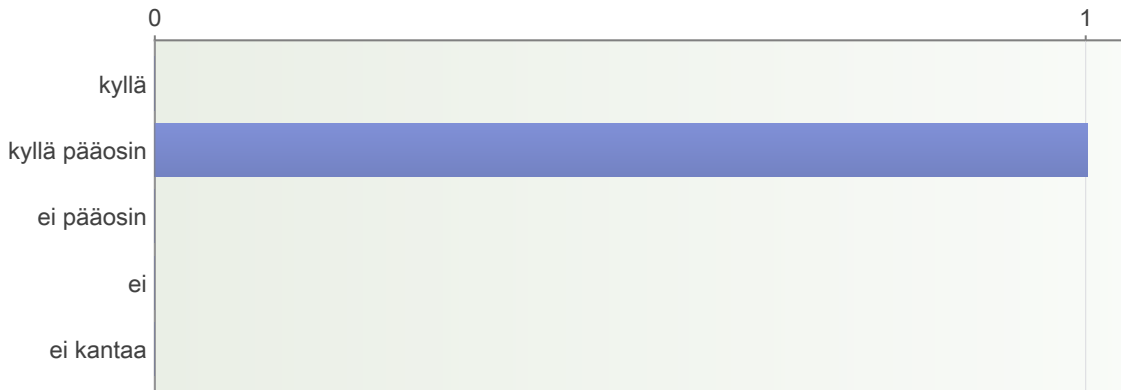

26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

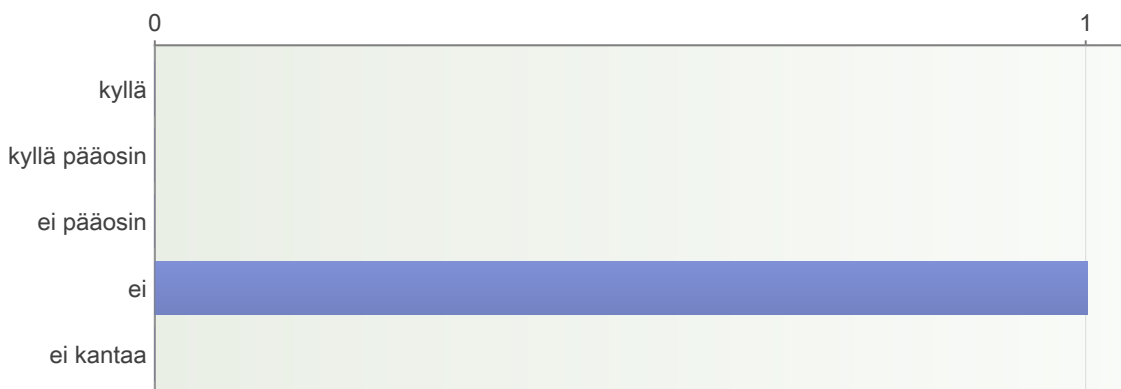

28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

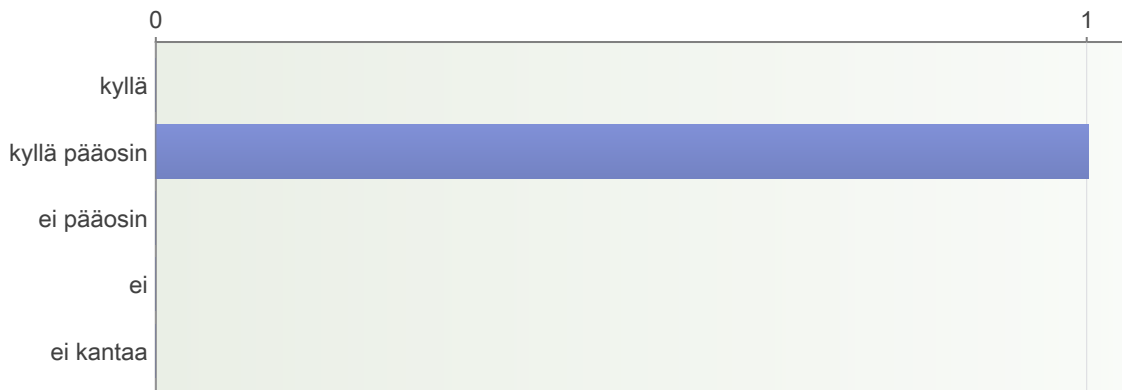

30. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

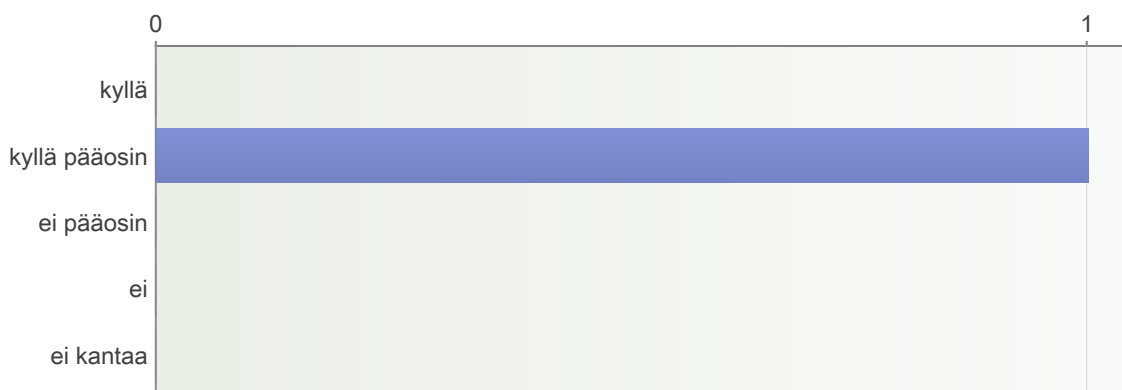

32. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

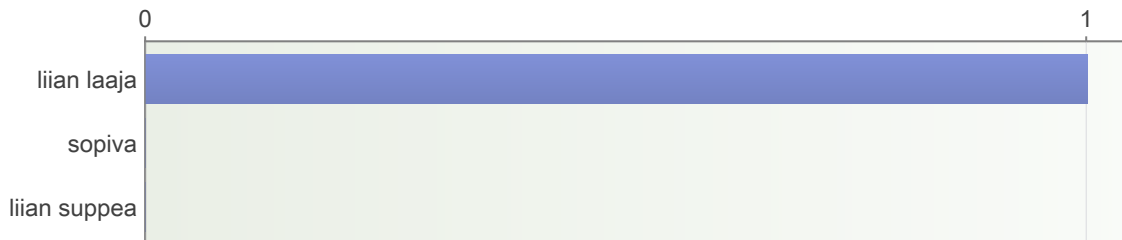

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

36. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

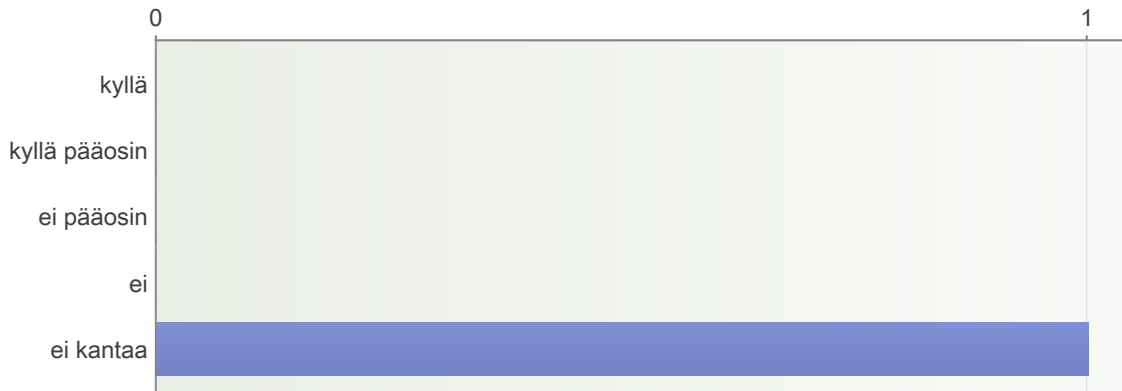

38. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

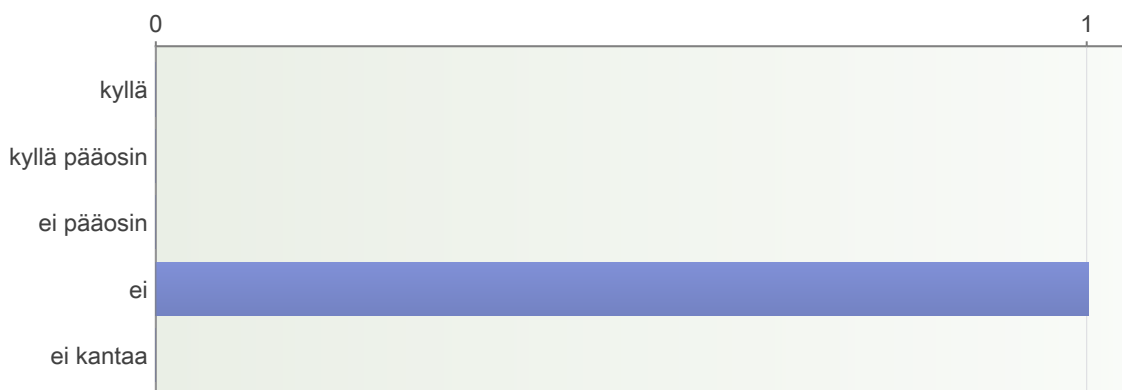

40. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

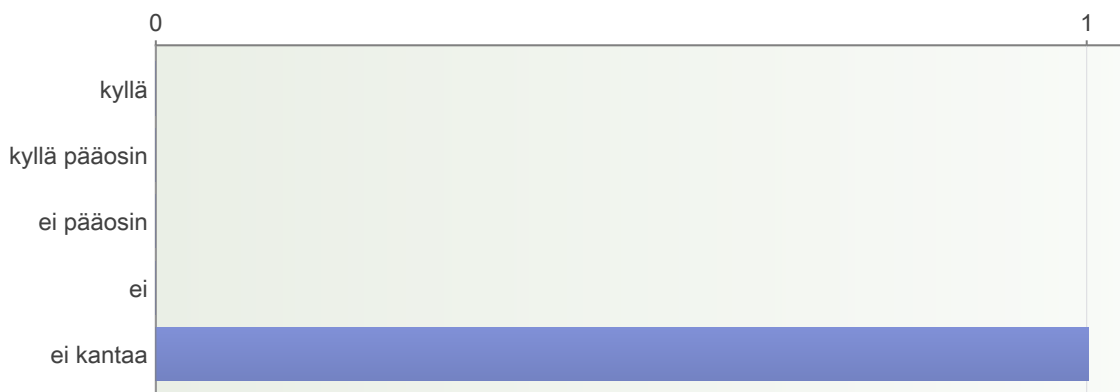

42. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämismvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

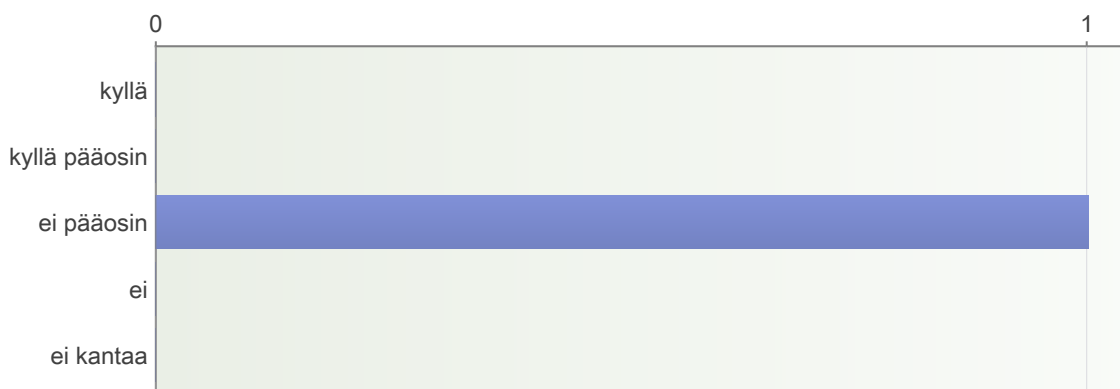

44. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

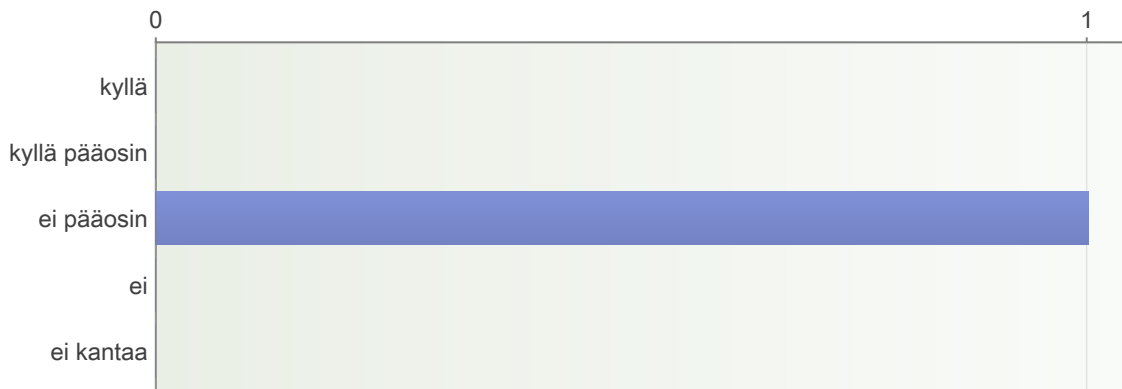

46. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

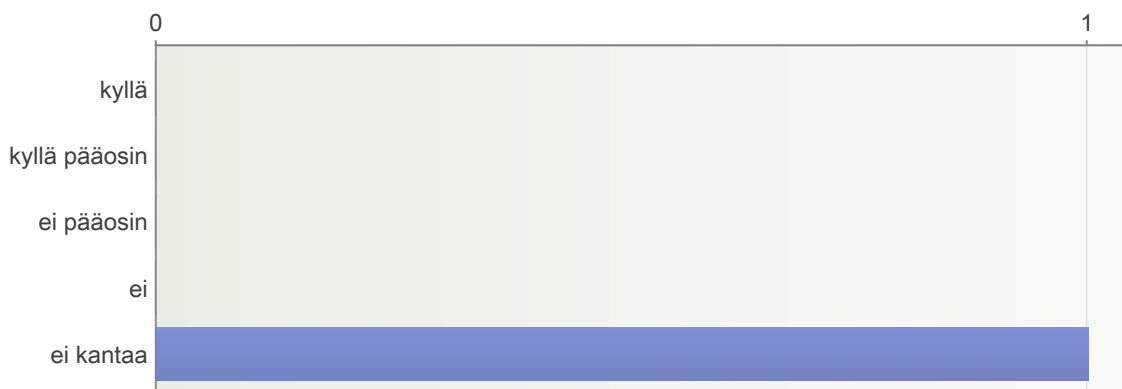

48. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

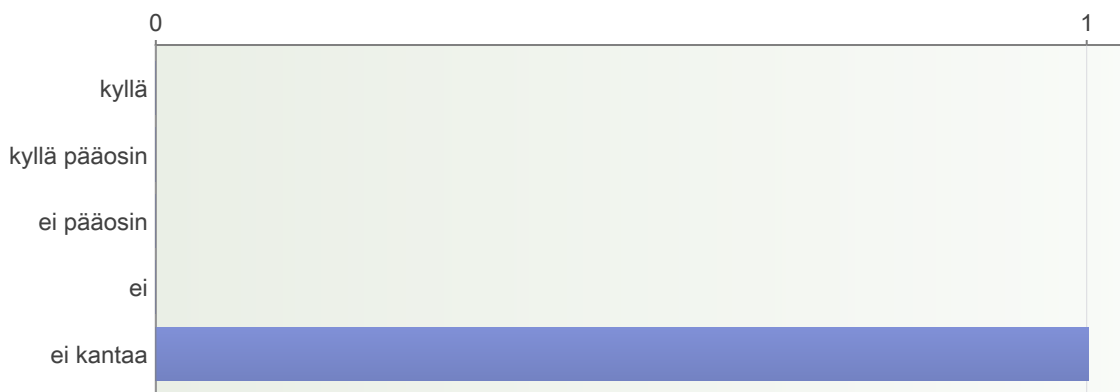

50. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

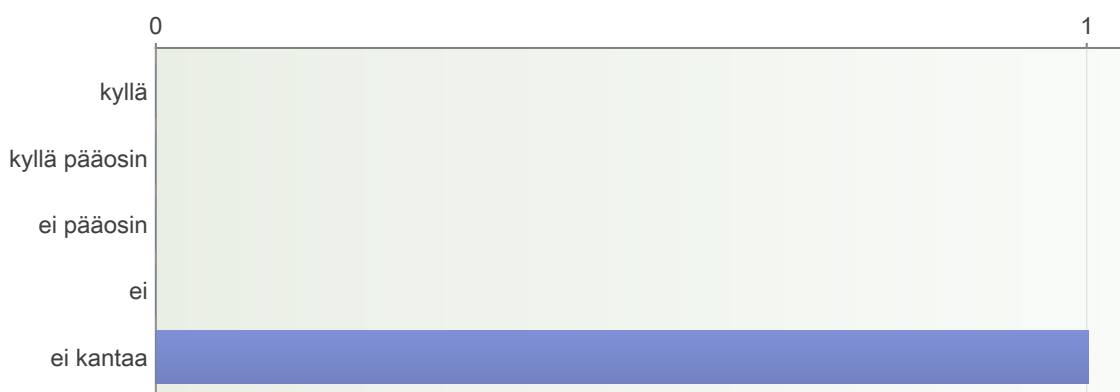

52. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

54. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

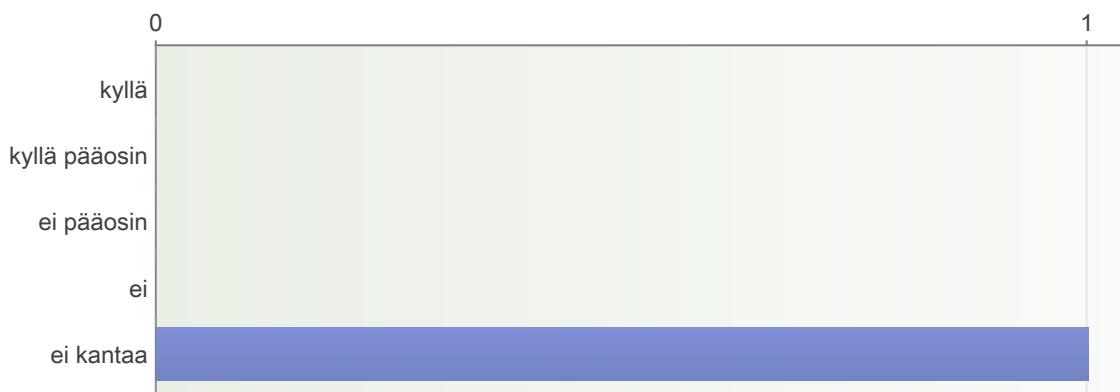

58. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

60. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

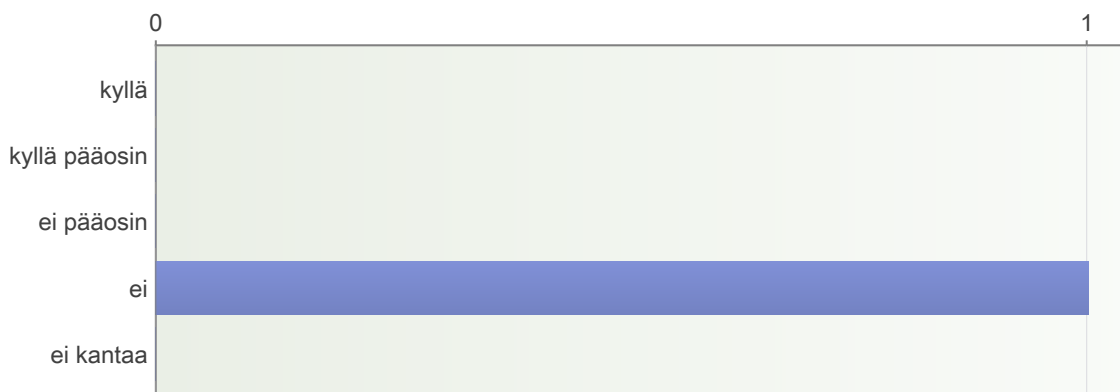

62. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

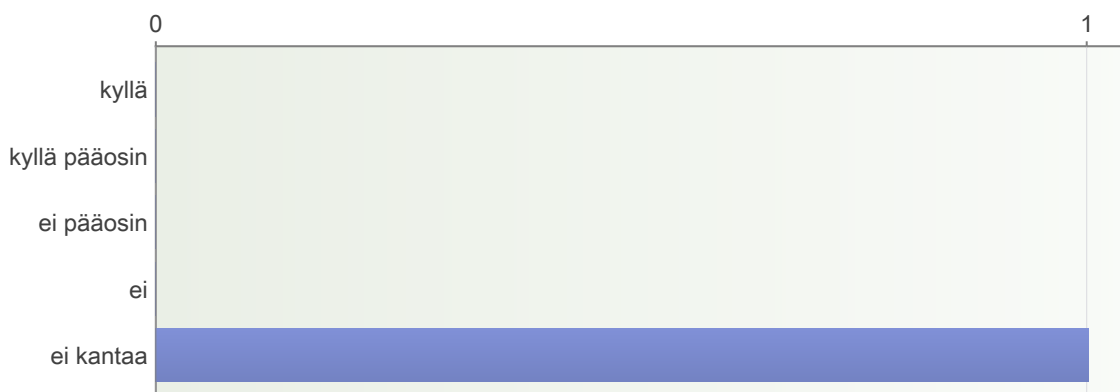

64. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

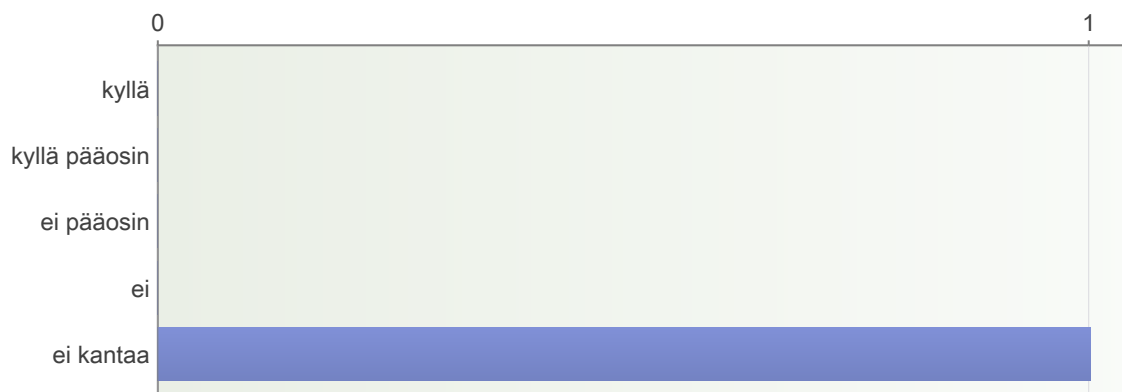

66. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

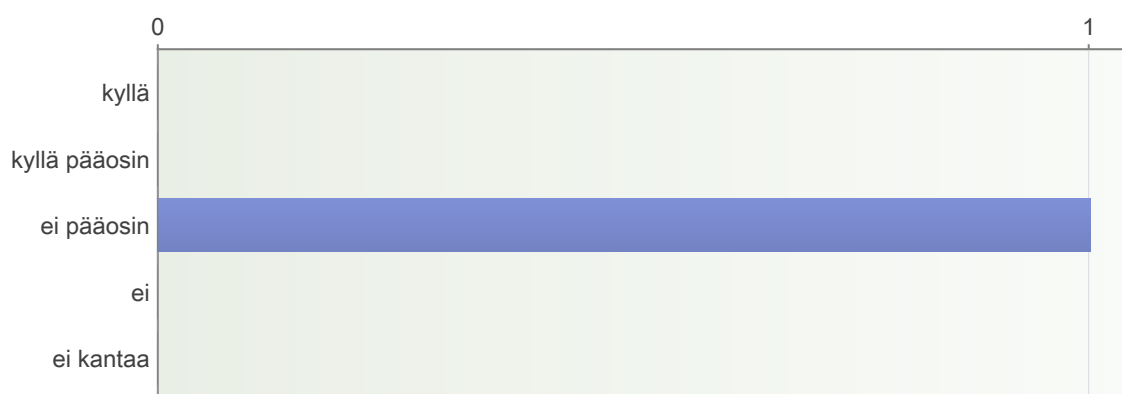

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

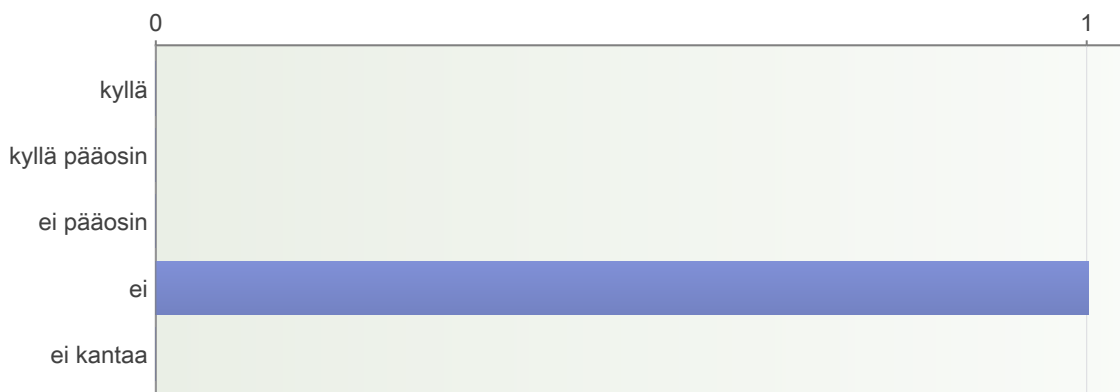

70. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

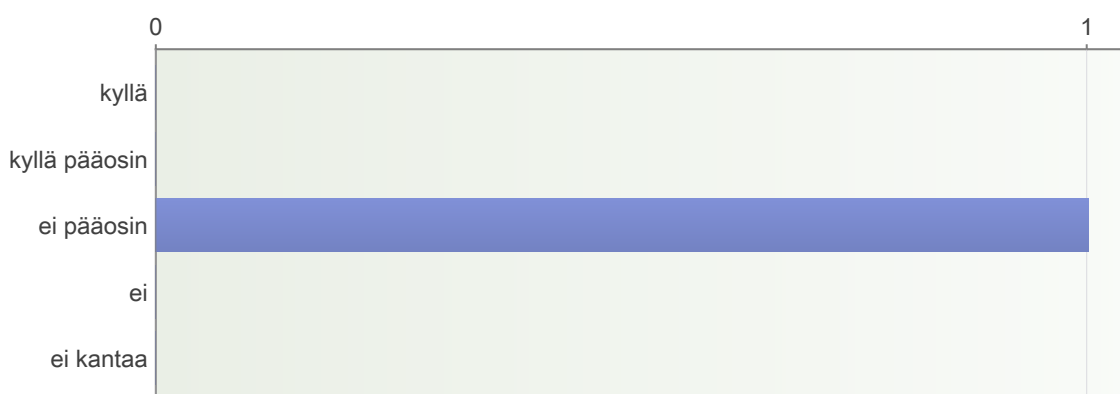

72. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Ei vastauksia.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Palveluohjaus, neuvonta ja tiedottaminen sekä tiedonsaanti
Ehdotettu valinnanvapausmalli on monitasoinen ja vaikeasti hahmotettava kokonaisuus. Valinnanvapaus edellyttää palveluohjausta ja neuvontaa, omalla äidinkielellä ja saavutettavalla tiedonsaantitavalla.

Asiakkailla on oltava riittävästi vertailtavaa tietoa palveluista ja eri palveluntuottajista.

Vaikuttamismahdollisuuksiin ja päätöksentekoon vaikuttaa merkittävästi asiakkaan kyky tietää ja ymmärtää, mitä voi valita ja millainen palveluketju valintaan liittyy. Useimmilla kuurosokeilla on laaja-alaisia ja monialaisia palvelutarpeita. Sitä kautta palveluohjaus, toimivat palveluketjut ja yhteen sopivat palvelukokonaisuudet nousevat erittäin merkityksellisiksi.

Uhkana on, että kuurosokeat itse joutuvat mahdottomaan palvelukoordinaattorin rooliin, mistä eivät suoriudu.

Tämä voi johtaa syrjäytymisvaaraan. Palvelujen koordinoititehtävä on erittäin haasteellinen ja edellyttää ammattitaitoa ja tietämystä kuurosokeudesta ja sen seurannaisvaikutuksista arjen selviytymiseen.

On muistettava tietojärjestelmien saavutettavuus ja toimiminen myös apuvälineillä, mutta huolehdittava myös niiden asiakkaiden tiedonsaannista, jotka eivät pysty sähköisiä palveluja käyttämään. Tällaisia ovat esimerkiksi ikääntyneet kuulonäkövammaiset ja taktiiliviittomakieltä käyttävät kuurosokeat

Jatkossa on turvattava, että kaikissa sotekeskuksissa on riittävä sosiaalityöntekijöiden työpanos käytettävissä. Sosiaalityöntekijöiden tulisi olla kokoaikaisia ja läsnä jatkuvasti. Näin he pääsevät kehittämään Sote- keskusten sosiaalityön sisältöjä.

Tiedottaminen ja tiedonsaanti on turvattava. Myös niiden asiakkaiden, joiden äidinkieli on muu kuin suomen- ja ruotsin kieli, tiedonsaanti on turvattava. Pelkkä ”mahdollisuuksien mukaan toimiminen ” vaarantaa kielellisten oikeuksien toteutumisen. Kaiken tiedottamisen tulee olla saavutettavissa myös apuvälineohjelmia käytettäessä. Tiedonsaanti on turvattava asiakkaan tarvitsemalla tavalla (esim. pistekirjoitus, isokirjoitus, selkokieli, viitotussa muodossa sekä äänitteellä).

Kieli ja kommunikaatio

Valinnanvapauslakiehdotuksessa ei ole edelleenkään huomioitu viittomakieltä käyttävien kielellisiä oikeuksia. Viittomakielilaki mainitaan valinnanvapauslakiehdotuksessa vain kerran. Kielellisiä oikeuksia koskevissa pykälissä (mm. § 40 suoran valinnan palveluiden kieli) ei ole nostettu lainkaan esille viittomakielilakia tai viittomakieltä käyttävien oikeuksia. Valinnanvapauslakiluonnoksessa ei ole huomioitu riittävästi tulkkauspalvelun järjestämistä sosiaali- ja terveydenhuollossa, laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista 133/2010. Nyt sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestäjien vastuulla on ollut tulkkauspalvelun tilaaminen tulkkauspalveluun oikeutetulle henkilölle. ”Mahdollisuuksien mukaan” tulkkauspalvelun järjestäminen ei ole riittävän velvoittavaa.

YK: n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista on lain tasoisesti voimassa ja asettaa julkiselle vallalle yhdessä perustuslain § 22 kanssa velvollisuuksia ryhtyä sopimuksessa mainittuihin toimenpiteisiin sekä edistää vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden toteutumista.

Asiakassuunnitelman laatimisessa asiakas näyttää jäävän marginaaliin. Miten käytännössä varmistetaan se, että suunnitelmat ovat asiakkaan kokonaisvaltaiset tarpeet huomioivia ja sitovia. Asiakassuunnitelman sitovuus on varmistettava. Asiakassuunnitelma tulee laatia yhdessä asiakkaan kanssa moniammatillisesti asiakkaan kieli ja kommunikaatio huomioiden. YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, jonka suomi on ratifioinut 2016 nostaa esille 3:ssa artiklassa syrjimättömyyden ja täysimääräisen sekä tehokkaan osallistumisen ja osallisuuden yhteiskuntaan.

Kaksoisaistivamman seurannaisvaikutukset edellyttävät asiakassuunnitelman säännöllistä tarkistamista vammojen ja elämän tilanteiden muuttumisen vuoksi. Asiakasta koskeva asia on käsiteltävä ja ratkaistava siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon asiakkaan etu (sosiaalihuollon asiakaslaki).

Kaksoisaistivamman haittojen tunnistaminen ja kuntoutuksen saaminen tulee turvata horisontaalisesti ja vertikaalisesti, noudattaen YK:n yleissopimuksenvammaisten henkilöiden oikeuksista 26. artiklaa. Kuntoutusohjauksen rooli jää epäselväksi. Kuntoutusohjauksella varmistetaan henkilön itsenäinen toimintakyky arjessa. Mikäli asiakasseteli tulee käyttöön, asiakassetelin arvon tulee olla joustava ja määräytyä asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Järjestöjen rooli ja yhteistyön merkitys

Maakunnat tulee velvoittaa yhteistyöhön yleishyödyllisten järjestöjen kanssa. Järjestöillä on vahva rooli ihmisen arjen asiantuntijoina. Järjestöjen rooli sote- keskuksessa voi olla esim. vertaistuen koordinointi. Vertaistuki ja kansalaistoiminta ovat vahva lisä suoran valinnan palvelujen rinnalle.

Asiantuntijajärjestönä Suomen Kuurosokeat ry:llä on erityisosaamista kaksoisaistivamman seurannaisvaikutusten kompensointiin. Palveluohjauksessa tulee hyödyntää järjestön erityisosaamista.

Lisäksi Sote- keskuksen ohjanta ja neuvontapalveluita pitää pystyä hankkimaan myös järjestöiltä, jotta myös järjestöjen erityisosaaminen tällä osa-alueella voit tulla hyötykäyttöön tulevassa valinnan vapausjärjestelmässä.

Mielestämme YK:n yleissopimusta vammaisten henkilöiden oikeuksista ei ole huomioitu riittävässä määrin valinnanvapauslakia valmisteltaessa.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Ei vastauksia.